

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

Σάββατο Ἀθήνα, 4 Ἀπριλίου 1920

ΑΡΙΘ. 678

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ : Χατζηδάκης.
Δ. ΒΟΥΤΥΡΗΣ : Ὁ Ἀπόκληρος. (Τέλος).
Α. Κ. ΨΑΡΟΣ : Ὁ Τάφος.
ΗΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΣ : Γελᾶς—Κλαῖς.
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΗΣ—Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ : Ὁ Δὸν Κι-
χώτης (συνέχεια).
Ο "ΝΟΥΜΑΣ" : Φαινόμενα καὶ πράγματα.
Γ. ΦΤΕΡΗΣ : Πηνελόπη.

ΒΛΑΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ : Μέγαιρα.
ΙΩΣΗΦ ΡΗΦΤΟΠΟΥΛΟΣ : Τὸ τριαντάφυλλο.
Χ. : Τετράστιχα.
ΗΓΕΡΙΑ : Μία ἱστορία.
Π. Κ. ΚΑΛΟΜΕΡΗΠΟΥΛΟΣ : Τὸ πρῶτο φιλί.
ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ : Νεοελληνικὴ φι-
λολογία.—Ξένη φιλολογία.—Καλὲς Τέ-
χνες.—Χωρὶς γραμματόσημο.

ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ

ΣΕΝΑΤ, Δευτέρα 30 τοῦ Μάρτη 1920.

Ἀγαπητέ μου Φιλήντα·

Μοῦ γυρᾶς νὰ σοῦ δηλώσω δημόσια τὴ γνώμη μου γιὰ ὅσα ἔχεις ξεδιαλυμένα στὰ **Γράμματα** τῆς Ἀλεξάνδρειας, τὴ γνώμη μου ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἐτυμολογία σου τοῦ **ἀρματολὸς**, ποὺ τὸ ἐτυμολόγησε ὁ Χατζηδάκης κατὰ τὸ **ἀμαρτωλὸς** ! Νὰ, ἡ γνώμη μου εἶναι ποὺ σὲ κάθε ξήγησή σου βρίσκεται κάτω ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ πῇ τινὰς ἡσυχαστικό. Ἐχεις τὴν τέχνη τοῦ σωστοῦ, πείθεις, μᾶς βάζεις στὸν ἴσιον δρόμον καὶ πᾶν οἱ σκοποῦρες μας οἱ γλωσσολογικές. Μαζί σου ραχατέβω. Τί ὁραῖα τόνις ποὺ μᾶς τὸν ἐρμήνευες τὸν **ἀρματολὸ** ἀπὸ τὸ **ἀρματολόγος** καὶ τί ὅσο περιφάνεια πῆγες νὰ μᾶς ξεπασέψεις μὲ τὸ ἀγκίστρι σου, σὰ μᾶς ἔφερες τὴ λέξη **σπιτολόγος**, ποὺ νὰ σου τὸ ἄφαρνα καὶ τὸ **casanier**, ἀνείποντο ἴσια με τώρα στὸ ρωμαϊκό. Τὴ ματιά μάλιστα μᾶς κάνει νὰ ρίξουμε στὰ ψυχολογικά τοῦ Ρωμοῦ, ποὺ ὁ κόσμος τὸν φαντάζεται πάντα σὰν **ἀερολόγος**.

Δὲ συγκρίνεται ἡ γλωσσολογία τοῦ Χατζηδάκη μὲ τὴ δική σου. Ἐννοεῖται! Θὰ συλλογιστοῦνε μερικοὶ ἀναγνώστες. Τί ἄλλο μπορεῖ νὰ πῇ ὁ Ψυχάρης; Ὁ Ψυχάρης, ἀγαπητοί μου, μπορεῖ νὰ πῇ ἄλλα πολλὰ καὶ πάμπολλα. Ἐνὰ φτάνει σήμερα. Μία φορὰ κ' ἔσαν καιρὸ εἰμونه μέλος μᾶς ἐταιρίας πατριώτικης ὅπου ὁ Χατζηδάκης ἔστειλε βιβλίου του νὰ τὸ βραβεύουμε, νομίζοντας φυσικὰ πὼς θὰ μ' ἔβαζε σὲ δύσκολη θέση, πὼς θὰ μὲ πείραζε, ποῖος ξέρει τί ἄλλο; Γιὰ τὸ πρῶτον ποὺ μᾶς ἔστειλε, εἶπα στὴν ἐπιτροπὴ πὼς δὲν κάνει γιὰ βραβεῖον, ἐπειδὴ κ' εἶχε μέσα κατὰ προσωπικὰ ποὺ δὲν ταιριάζανε. Τὸ δέφτερον εἶτανε μόνο καὶ μόνο γλωσσολογικό. Ἔτσι μπόρεσα κ' ἔγραψα τὴν ἀναφορὰ νὰ ζητήσω τὸ βραβεῖον. Δὲν ἔχει τὸ λοιπὸ κανένας τὸ δικαίωμα οὔτε νῦν νὰ τὸ συλλογιστῇ, πὼς ἡ ἐπιστήμη μου ἐμένα δὲ χωρεῖ τὴ μεγαλύτερη ἀμεροληψία.

Ὁ λόγος μου πάει ἄλλοῦ. Νά, πὼς νὰ σοῦ δώσω νὰ καταλάβῃς καὶ σένα τοῦ ἴδιου;

Ψιλὰ λέγονται θαρρῶ σωρὸ σωρὸ ψιλὰ, μικρὰ

πραματάκια, κλωστίτσες, κουμπάκια, κορδέλλες, καρφίτσες, βελόνια, μετάρια καὶ μεταξάκια, ποὺ τὰ πονοῦνε ὅλα στὰ **ψιλικάδικα**. Τὸ ἀντίθετον ὑποθέτω πὼς θὰ εἶναι τὰ **χοντρικά**.

Τώρα θὰ μπῆκες στὸ νόημα.

Τὸ μαγαζί σου ἐσένα τοῦ πρέπει τὸνομα **ψιλικάδικο**. **Χοντρικάδικο** γιὰ σίγουρον εἶναι τοῦ Χατζηδάκη τὸ μαγαζί.

Δὲ θέλω νὰ πῶ διόλου πὼς τὰ ψιλικά σου ἐσένα εἶναι μικρὰ πράγματα. Θέλω νὰ πῶ καὶ νὰ τονίσω πὼς ὁ Χατζηδάκης, τὸ κάτω κάτω, μᾶς ἔβγαλε στὴ μέση κάμποσα χοντὰ καὶ χοντρικά, μᾶς ἀνακάλυψε ἄφαρνα πὼς ἡ δημοτικὴ δὲν πηγάει ἀπὸ τὰ ἰωνικά ἢ τὰ δωρικά, ἢ τὰ αἰολικά, παρὰ ἔρχεται γραμμὴ ἀπὸ τὴν Κοινὴ τὴν ἀρχαία. Ὁ μακαρίτης ὁ Ζολώτας, φίλος τοῦ Χατζηδάκη καὶ τοῦ Κόντου, ἀξίος γλωσσολόγος καὶ ὁ ἴδιος, μοῦ ξήγησε μιὰ μέρα πὼς τὴν ἐπιστημονικὴ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, νά, τὴν εἶχανε βροεῖ μαζί καὶ οἱ τρεῖς τους, σὲ διάφορες ὁμίλεις τους. Δὲν πειράζει. Ὁ Χατζηδάκης τὴν ἀπόδειξε, τὴ μεθοδολόγησε καὶ τὴ θεμελίωσε. Ρώτημα δὲν ὑπάρχει πὼς ἔχει τὴ σημασίαν του καὶ ἀπτό.

Μὴν τοῦ γυρᾶς ὅμως παραπάνω.

Μόρφωση κλασσικὴ δὲν ἔχει ποτὲ τοῦ δὲ θὰ σοῦ ἀναφέρει κανέναν ἀρχαῖον πεζογράφον ἢ ποιητὴν—ἀπὸ ἐκείνους! Μῆτε γενικὴ φιλολογικὴ μόρφωση δὲν τοῦ ἀποφαίνεται καμιά στὰ γραφτά του. Ἀπὸ φιλοσοφικὴ ματιά ἢ μακροβλεψία, τίποτα. Σταλούλα. Μὰ καὶ σωστὸς γλωσσολόγος δὲν εἶναι. Σὰ νὰ βιάζεται κινῶν. Σὰ νὰ δουλέβει γρήγορα. Σὰ νὰ μὴν προφταίνει νὰ ρομφεῖ, προτοῦ ἀνοίξει τὸ στόμα ἢ καβαλλικέψει τὴν πέννα. Δὲν ἔμαθε νὰ σκαλίζει. Ἐσὺ ποὺ μὲ γνωρίζεις, θὰ τὸ παρατήρησες δίχως ἄλλο πὼς κατὰ φυλλαδοῦλες, ὅπως οἱ μικροὲς οἱ δικές μου ποὺ λέγονται *Cassia ou la pomme d'or, Essai sur le grec de la Septante, Sophocle et Hippocrate, Lamed et Lambda, Efendi* καὶ ἀποδέλοιπες, πέρα, πολὺ πέρα στέκονται ἀπὸ τὰ μπορετά του. Ἐκεῖ ποὺ θέλει ἔρεβνα εἶτε σὲ ἀρχαῖα κείμενα εἶτε σὲ καμιά ντοπιολαλιά, τὰ μερδεβεῖ καὶ φέβγει. Τὰ χάνει κυ-